

פיתוח ענף התאנים הכהות בישראל

(תקציר הרצאה – מרץ 2002)

משה פליישמן, אמנון ארז, זאב יבלוביץ, שרה גולובוביץ, פיני סריג, אבי סטרומזה, אריה מימון, גלית רדל, גרשון רוטשילד, אלקנה בן ישר, שמשון בן יהושע, ויקטור רודוב, רפי סלומון

התאנה התרבותית *Ficus carica* שייכת למשפחת התותים ומשמשת למאכל כפרי טרי או מיובש. יתרונה היחסי של ישראל בגידול תאנים הוא בהבכרת הפרי יחסית לאזורי הגידול באירופה. יתרונות שיווקיים בתאנים קיימים בשוק המקומי המוגבל בגודלו ובשוקי היצוא בהיקפים העולים על כושר היצור התאנה כיום. בשני העשורים האחרונים התפתח גידול אינטנסיבי של תאנים. תאנת הבכורות הירוקה מהזן הנצרתי הייתה זן היצוא הראשון מישראל, דרכה הצטבר ניסיון בארגון מערכת ההובלה והשיווק לאירופה.

דיווחי אגרקסקו מהשוקים הצביעו על נחיתות הזן הנצרתי ומבין זני האינטרודוקציה שנבחנו בשנים האחרונות בלט לטובה זן תאנה המכונה התאנה הברזילאית. זן זה מניב תאנים סגולות בגודל של 90-50 גר', מכיל כ-14% סוכר ובעל כושר השתמרות גבוהה. בשנים האחרונות החל יצוא של זן זה לאירופה. בשנת 2001 יוצאו כ-45 טון פרי. במסגרת מו"פ מונחה שיווק של המדען הראשי במשרד החקלאות אנו עוסקים בנושאי המחקר הבאים:

א. פיתוח פרוטוקולי גידול לקבלת שני יבולי תאנים בזן התאנה הברזילאית

פרוטוקולי גידול לקבלת שני יבולים בשיטות עיצוב עץ שונות, בשיטת הגביע ובהדליה, נבחנים כעת בשלושה אזורי גידול שונים: בגליל, במרכז הארץ ובבקעת הירדן.

ב. פיתוח מדדי קטיף ואפיון כושר האחסון בזן התאנה הברזילאית

מצאנו כי ישנה שונות במופע הפרי האביבי והסתווי. באביב ניתן לקטוף את הפרי בעיתוי הופעת הצבע הסגול ומרבית הפירות הנקטפים הם באיכות מתאימה ליצוא. לעומת זאת בסתו, הפירות מקבלים גוון סגול בעיתוי מוקדם ולכן יש להקפיד ולארוך רק כאשר כל הפרי בצבע סגול. מצאנו כי לזן הברזילאי כושר השתמרות גבוה וניתן להגיע לשיווק בדרך האוויר ללא בעיות השתמרות.

ג. זיהוי וירוס המוזיקה בתאנה

אפינו את הנגיעות בוירוס התאנה בזן התאנה הברזילאית. מצאנו כי הוא גורם לירידה משמעותית בשטח הפוטוסינטטי של העלה על ידי יצירת עלים מפורצים וירידה בשטח הירוק של העלים. במהלך גידול התאנה, בעונת הסתו, שבה קיים מחסור במוטמעים עקב הזדקנות העלים, הנגיעות הויראלית משפיעה יותר מבאביב על היבול ואיכות הפרי.

ד. אינטרודוקציה של זני תאנים

איפיינו 3 זני אינטרודוקציה סגולים הדומים לזן התאנה הברזילאית. במטע בית דגן חלק מהזנים מראים יתרונות בהשוואה לזן הברזילאי. איפיינו זני תאנים שחורות מתוכם נמצא כי לזן הציצק איכות פרי וכושר אחסון גבוהים. נעשה יבוא של 60 זנים חדשים זנים פרתנוקרפיים וזני בכורות המניבים פרי שחור איכותי. החומר גדל כעת בחלקות ניסיוניות בבית דגן ובבקעת הירדן.

ה. סיור בנושא שיווק תאנים כהות לאירופה

הנקודות עיקריות מהערכת השווק באירופה הן: א. הזן המבוקש תאנה כהה; ב. בחודשים אוגוסט-מחצית אוקטובר משווק הזן בורסה מטורקיה; ג. באביב המוקדם (מרץ-מאי), מצוי באירופה פרי ירוד מברזיל ניתן לשווק זני בכורות איכותיים; ד. בתקופת יוני-יולי פרי מברזיל וארצות הים התיכון, יש מקום לזני איכות; ה. בתקופת הסתו (נובמבר-ינואר) יש מקום לפרי איכותי וגדול; ו. קיימת דרישה לפרי איכותי נקי מכימיקלים ברשתות האנגליות; ז. רמת מחירי יצוא, בתקופת 'עוקף טורקיה', הם: 14-18 ש"ח בשער המטע.